

Bronlezing PASSIE 2 april 2017:

Lijden: Kies ik de vlucht of blijf ik *Leven* zien?

Inleiding

Hartelijk welkom in deze lezing rond PASSIE waarin we het lijden van Jezus centraal stellen. Heel toepasselijk in deze tijd naar aanloop van de goede week en Pasen. Echter ook geen gemakkelijk thema omdat lijden hoe dan ook moeilijk te verzoenen lijkt met een God die het beste wil voor zijn mensen. Hoe moeten we dit allemaal verstaan?

Ik wil in deze lezing iets oplichten van deze sluier op de manier zoals ik het beleef en versta en een eigen plaats geef in mijn leven: het zijn inzichten die gegroeid zijn met vallen en opstaan door een reflectief nadenken op persoonlijke ervaringen. De ignatiaanse spiritualiteit was hierbij mijn voornaamste houvast. Sinds mijn eerste kennismaking in 1983 heb ik jarenlang deelgenomen aan de persoonlijk begeleide geestelijke oefeningen van Ignatius in de zomermaanden en alternatieve activiteiten zoals de Loyolatochten en "Met God in de bossen". Een tweede belangrijke ervaringsbron is het overlijden van mijn zoontje Adriaan op 2-jarige leeftijd, intussen 27 jaar geleden. De hele verwerking van zijn dood werd een persoonlijke zoektocht naar zingeving van het leven van een 2-jarig kind dat nog niks kon verwezenlijken volgens maatschappelijke normen. Een zoektocht waarin de liefde van God centraal bleef en waardoorheen mijn verrijzenisgeloof concreet gestalte kreeg. Flarden van dit verwerkingsverhaal gedurende 10 jaar staan opgetekend in mijn boekje "Adriaan ... tien jaar later: leven is liefhebben ... over de dood heen" dat in 2004 door Carmelitana werd uitgegeven. Een boekje dat me tot op vandaag brengt op deze spreekstoel!

Wij zijn allemaal wel eens geconfronteerd met het verlies van een geliefde, de dood. Maar er bestaan ook andere vormen van LIJDEN. Natuurgeweld – ziekte – de diepe mislukking en ontgoochelingen in wat anderen ons deden of wij aan anderen hebben gedaan, gemiste opportuniteiten waarvan we spijt hebben. De verloochening van Petrus is zo'n gemiste kans uit het Lijdensverhaal van Jezus. Elk van deze krachten werkt het leven tegen. Telkens staan we voor de keuze: **vlucht ik? Of blijf ik aandachtig voor het leven? Blijf ik Leven zien?** En vandaag stellen we ons die vraag maar dan in een extreme situatie, een beproeving tot het uiterste, dit is precies wat Jezus meemaakt op zijn kruis. Hoe reageert Jezus? Hoe reageert Ignatius? Hoe reageren we zelf in deze grenservaring? Hierop wil ik vandaag dieper ingaan in mijn lezing. Laat me dit even kort verduidelijken.

Jezus kiest duidelijk voor het leven. In **deel 1** duiken we in Jezus' huid tijdens zijn laatste levensuren om beter te begrijpen wat dat "leven" betekent vanuit de relatie met zijn Vader. Petrus daarentegen verloochende zijn beste vriend Jezus tot 3x toe na Jezus' gevangenneming en kiest dus (on)bewust voor de vlucht. In deel 1 kruipen we ook in zijn huid om hem te volgen en zien we hoe Jezus' vergevingsvolle blik nieuw leven schenkt. Ook wij handelen dikwijls zoals Petrus en kiezen bewust of onbewust voor de VLUCHT. In deze nooit eerder meegemaakte grenssituatie weten we niet hoe we gaan reageren. We begrijpen onszelf niet meer. Het gebeurt dat.... we helemaal willen gaan voor Jezus, maar dan toch weer voor onszelf gaan. Dat we prachtige keuzes maken in ons leven, maar niet kunnen omgaan met tegenwind. Dat we vriendelijk willen reageren maar toch vijandig reageren. Tot zover deel 1.

In **deel 2** kijken we hoe Ignatius antwoord geeft op Jezus'lijden. Hoe wil hij dat op zijn beurt doen naar het voorbeeld van Jezus?

En tenslotte in **deel 3** kijken we hoe wijzelf een antwoord kunnen geven op Jezus'lijden. *Hoe* gaan wij vandaag om met lijden? We kiezen niet voor het lijden op zichzelf, het blijft afschuwwekkend, maar we kiezen wel HOE we ermee omgaan. Blijf ik in die momenten van lijden **het Leven zien** dat God ons wil schenken (zoals God ons geeft in goede dagen) of wijs ik het af? **Vlucht ik?**

DEEL 1: Jezus'antwoord op de passie

Jezus'antwoord

Evangelie betekent 'goed nieuws'. En het goede nieuws is dat God de mens zo graag zag dat hij mens is geworden in Jezus! Gods liefde kon niet dichter komen. In dit mysterie ontdekken we God als een liefdevolle, een nabije en betrokken God en niet als een almachtige heerser zoals Hij doorheen de eeuwen dikwijls werd afgeschilderd. Zo ben ik God meer en meer gaan zien doorheen mijn eigen geloofsworstelingen.

De ontdekking van Gods liefde is een GROEIPROCES, niet alleen voor mij maar ook voor Jezus. Hij groeide op in een warm gezin maar het duurde 30 jaren vooraleer hij zich 'outte' en tenvolle Gods liefde uitdroeg. Altijd zocht hij de persoon in de mens die hij ontmoette. Jezus geeft zichzelf, maakt zichzelf tot naaste van wie hij ontmoet. Zijn liefdevolle blik/aanraking spreekt boekdelen: 'ik ben bij jou. Ik blijf bij jou. Je bent niet alleen'. Vooral zijn bovenmenselijke moed, geweldloosheid en rechtlijnigheid grijpen aan. Jezus heeft zijn missie volbracht, zijn leer gedeeld en partij gekozen voor allerlei mensen in de marge van de samenleving. Die boodschap ging in tegen de bestaande orde. Het religieuze en politieke establishment voelde zich bedreigd. Hij wilde echter van zijn leer geen letter terugnemen en alle consequenties bij nemen. Die keuze van Jezus om te *blijven*, om zonder haat de brutaliteit van zijn belagers te ondergaan, om zonder berekening en geweldloos de consequenties van zijn levenskeuze te dragen, maken van hem de zuiverste, edelste en meest onthechte mens in de geschiedenis.

Hoe houdt Jezus het uit in zijn laatste levensdagen? Hoe blijft Jezus trouw aan Gods Liefde tot het uiterste, wanneer hij fysiek en psychisch als mens tot het uiterste moet gaan?

We staan stil bij het sterkste moment uit het lijdensverhaal van Jezus als hij in stervensnood uitroept: '**Mijn God, mijn God, waarom hebt Gij mij verlaten?**' Wat we hieronder verstaan, heeft Martin Moors, filosoof uit KU Leuven, heel mooi verwoord in een recollectie die ik hier voor u weergeef.

We kunnen ons onmogelijk voorstellen wat zich daar allemaal op de Calvarieberg heeft afgespeeld: helse lichaamspijnen, de vernedering, de spot, de innerlijke zielepijn en totale ontredde, de onmacht en tenslotte de God-verlatenheid. Teveel voor een mens om dragen, ook voor Jezus zelf.

Reeds vóór zijn kruisweg in de hof van Olijven roept hij in doodsangst zijn Vader aan: '*Mijn Vader, als het mogelijk is, laat deze beker mij voorbijgaan.*' Jezus heeft de beker van het lijden, lijden in alle opzichten, tot op de bodem moeten drinken. Zijn bedekreet van God-verlatenheid was in lijdenstermen uitgedrukt bodemloos diep. Zo diep kunnen mensen ook vandaag in lijden wegzinken dat hun bestaan zinloos, uitzichtloos, lijkt en ze wellicht hetzelfde uitschreeuwen: 'Mijn God, mijn houvast, waarom hebt Gij mij verlaten?' Beelden van bodemloze onmacht zijn niet ver te zoeken:

oorlogssituaties, terreuraanvallen, genocides, massadeportaties,... we stellen ons terecht de vraag: Waar blijft God? Is er ergens dan toch een straaltje licht?

Hoe massaal het kwaad zich kan verspreiden, het lijden treft altijd individuele 'ik'ken'. We moeten het *alleen* doorworstelen. Daarom dat lijden en kwaad tot bodemloze eenzaamheid en verlatenheid voeren ... We staan er moederziel alleen voor!

Zou Jezus nu bij het uitroepen van zijn verlatenheid het vertrouwen in Zijn Vader verloren hebben? Nee, zeker niet. In zijn lijdensbeproeving is geen God-verloochening te bespeuren. Wel wordt zijn Godsvertrouwen tot het uiterste toe beproefd. **Een grenservaring waarin hij nooit eerder gestaan heeft en hij weet niet hoe hij zal reageren.** Vluchten om het behoud van zichzelf dan wel ook hier consequent blijven de wil van de Vader volgen en blijven? En in deze grenservaring duiken nieuwe vragen op:

- Hoe diep is mijn vertrouwen in de Vader? Hoe diep nog te gaan?
- Hoe sterk is mijn wil om de wil van mijn Vader te volgen? Wanneer is mijn wil sterk genoeg?
- Hoever gaat mijn roeping en zending? Wanneer is alles volbracht?
- Hoe sterk en zuiver is mijn liefde nu ik de grens bereik? Kan mijn liefde dan nooit ophouden?

In deze beproeving staat Jezus moederziel alleen, niemand volgt Hem, Hij moet alleen verder. In bodemloze eenzaamheid heeft Jezus deze beproevingen uitgeschreeuwd op het kruis. Zijn Godsvertrouwen, zijn zending, zijn liefde werden gelouterd in de vuuroven van het lijden.

Wat Jezus in dit uur van beproeving meemaakt, maakt iedere mens mee in een dergelijke grenservaring en net als Jezus schreeuwen we hetzelfde uit. "Waar was jij, God, in Auschwitz in WOII, in Rwanda tijdens de genocide, op zoveel slagvelden en haarden van kwaad en lijden? Gij liet ons maar roepen?". Onvermijdelijk vragen we ons af: "heeft het nog wel zin in deze verscheurde wereld ons te blijven inzetten voor het kleine terwijl we het grote kwaad niet kunnen aanpakken?". Echter, een beproeving die veel dieper snijdt, is niet deze zinsvraag maar wel de wilsvraag: "heb ik nog wel zin, heb ik nog wel de moed om te blijven verder gaan (of dan toch liever vluchten?) om mijn leven in algehele overgave toe te vertrouwen aan God, aan een God die zwijgt, die soms veraf lijkt en me maar laat roepen in een dorre woestijn?".

Honderden beproevingen moet een mens meemaken als speldenprikjes. Ze louteren mijn Godsvertrouwen, mijn roeping, mijn zending, mijn liefde in de vuuroventjes van elke dag. Al die speldenprikjes testen mijn sterkte: "Waar is mijn grens? Hoe zal ik reageren? Vlucht ik of blijf ik?". Al bij al mogen we dankbaar zijn dat we gespaard blijven van het allergrootste kruis dat Jezus onderging. Maar Jezus in zijn diepste lijden confronteert ons wel met die cruciale vraag: "Als het jou bloed zou gaan kosten, als jij in die grenssituatie komt te staan, hoe zal jij reageren? waar sta jij dan met je geloof?". We kennen Jezus' antwoord uit de bijbel: "Wie zijn kruis niet opneemt en mij volgt, is mij niet waardig". We weten maar al te goed wat we moeten doen maar in deze nooit eerder geziene grenssituatie weten we niet hoe reageren als dit kruis voelbaar zwaar op onze schouders drukt? Zo'n grenservaring, de ergste beproeving in mijn leven, maakte ik mee op het moment van overlijden van mijn zoontje. Met het dode kind in mijn armen stelde ik me de concrete vraag: "Geloof ik echt in de verrijzenis? Blijf ik ook nu geloven dat leven de dood overwint?" Hoe sterk is mijn geloof? Ik moet zeggen dat ik op dat moment Jezus heel sterk als bondgenoot in het lijden ervaren heb.

Maar laten we terugkomen op onze cruciale vraag: *Hoe heeft Jezus deze beproeving van Goede Vrijdag beleefd? Hoe is Hij zijn God-verlatenheid te boven gekomen?* Wel, door juist in die grenssituatie te springen in het onverwachte. Dit noemen we precies overgave: "in uw handen beveel ik mijn Geest". En Jezus gaf de Geest en stierf. Een heel aangrijpend moment, volgens mij wel het belangrijkste moment: de OVERGAVE. **Jezus moet de sprong wagen, zich overgeven en geloven dat redding komt.** Dit is een bewuste keuze in innerlijke vrijheid. In liefde één met Zijn Vader, in vertrouwen, en met geen andere zekerheid dan deze "Niet mijn wil, maar uw wil geschiede". Zo is Jezus de dood ingegaan. In deze daad van ultieme vrijheid is Jezus gestorven zoals Hij geleefd heeft. Het lijkt een paradox maar toch was Jezus hierin een enorm vrij man. Enkele voorbeelden:

- Jezus kende geen wrok tegen zijn misdadigers. Hij heeft ze "vergeven" want zolang er geen vergeving is blijf je onder de macht van hen die kwaad doen.
- Jezus heeft nooit op een miraculeuze tussenkomst van God gehoopt. Hij kende de unieke vrijheid, waarin Hij kon zeggen: "Nu sta ik er alleen voor". In deze uitroep van onmacht bleef hij uitzonderlijk onbevangen en innerlijk vrij.

Willen wij zelf de weg opgaan die Jezus ging? ***Blijven we het leven zien of vluchten we?*** Onze confrontatie met het lijdensverhaal van Jezus nodigt ieder van ons uit zelf de kruisweg te gaan. Een loodzware opdracht of toch niet? Wat wij niet kunnen, heeft Jezus in volle vrijheid aan het kruis gedaan voor ons. In onze beproeving, verlatenheid, onmacht, zijn we voortaan niet langer alleen. Jezus is onze bondgenoot en redt ons, hoe bodemloos diep het lijden ook toeslaat. Met de lijdende Jezus als tochtgenoot mogen we delen in het vertrouwen dat God ons nooit verlaat: noch in de diepste beproeving, noch in het uur van onze dood. Jezus' vertrouwen op Goede Vrijdag dat er redding is, wordt met Pasen bewaarheid. Het leven overwint de dood. Jezus leeft! En in die Paaservaring, in die geloofszekerheid mogen wij voortaan ook deelhebben, en wordt ons de verrezen Jezus geschonken.

Hoe moeten we die Paaservaring begrijpen? Doorheen mijn eigen verwerkingsproces, vooral op basis van inzichten die ik kreeg tijdens reflexieve terugblik op mijn ervaringen na Adriaan's dood tijdens de Geestelijke oefeningen in Drongen 3 maand nadien, mocht ik de verrezen Jezus en de kracht en het belang van Gods Liefde als volgt ervaren, zoals opgetekend in mijn dagboek toen (juli 1990).

"Door Adriaan te gedenken, ook in tranen, blijf ik met hem gaan daar waar niemand met hem gaat ... met in mijn hart een sterke hoop en een diep verlangen naar een nieuwe verbondenheid. Zo beleef ik het dat de liefde sterker is dan de dood. Want leven is liefhebben. Alleen dat is belangrijk en blijvend. En het delen van dat leven en van die liefde gaat door, op een andere wijze : op aarde en door de dood heen. Hiervan word ik mij vooral bewust na het lezen van de eerste brief van Johannes, 4, vs.7-10. God is Liefde en wij allen, als kind van God, zijn ook een stukje mensgeworden liefde die blijvend is ... ook over de dood heen. Ook Adriaan is liefde en als liefde blijft hij, weliswaar onder een nieuwe vorm, wonen in ieder die hij heeft liefgehad ... net als Jezus ook woont in alle mensen omdat hij God is en God allen liefheeft. Ik geloof dat ieder mens in zijn eigen identiteit een stukje liefde is, een stukje God. Met die liefde moet hij anderen dienen en liefhebben ... om zo de wereld meer liefdevol te maken en te groeien naar volmaakte liefde. Dit is de enige, ware opdracht van ieder mens op deze wereld."

Petrus' antwoord op passie:

Hoe reageert Petrus toen hij lijdzaam toezag hoe Jezus vanuit de hof van Olijven werd weggevoerd, zijn dood tegemoet? Hij zou Jezus nooit laten vallen, zoals Hij Hem altijd beloofde ... maar in deze ultieme beproeving, deze grenssituatie, reageert hij toch anders. In plaats van consequent voor Jezus op te komen, plooit hij terug op zichzelf, vlucht hij terwijl hij in normale omstandigheden had willen blijven opkomen voor Jezus, maar in een grenssituatie weet je niet hoe je zal reageren, zo ook Petrus. Hij beseft bij het kraaien van de haan wanneer Jezus hem toekijkt dat hij Jezus die eenzaam voor de dood staat heeft laten vallen. Petrus gunde Jezus niet meer de erkenning en vriendschap die hij genoot tot op dat moment en dat is hartverscheurend.

De BLIK van het dienstmeisje op het binnenplein van het gerechtsgebouw die Petrus vroeg of hij niet bij Jezus hoorde (tot 3x toe) is eerder oordelend. Het brengt Petrus niet in beweging – **hij vlucht om zichzelf te redden**. Petrus zal met de schrik in de ogen gekeken hebben – angstig en hulpeloos, hij wordt geconfronteerd met een betrapte blik. Hij ontwijkt zijn realiteit.

Maar ook Jezus kijkt om. Zijn BLIK is naar Petrus gericht. Hoe zou deze blik van Jezus overkomen bij Petrus? Oordelend? Teleurstelling? Jezus' BLIK moet een blik vol tederheid geweest zijn – vol van vergevende liefde. Ondanks zijn doodstrijd blijft Jezus' aandacht uitgaan naar de ander, naar Petrus, die hij vergeeft. Je moet het maar doen! Het brengt Petrus in beweging. Hij beseft hoe hij zijn vriend heeft laten vallen. Die barmhartige blik van Jezus is de liefdevolle omhelzing van de vergeving en dat is wat Petrus nodig heeft. Hij beseft zijn berouw – dat hij gefaald heeft – hoe imperfect hij is. En het is dan ook niet voor niets dat Petrus breekt. Als je zo gefaald hebt en als iemand je dan zo liefdevol aankijkt dan kun je niet meer stoppen met huilen.

De ontmoeting van Gods Liefde en barmhartigheid op de plaats waar we het niet verwachten, de plaats van fragiliteit – diep verdriet, lijden creëert **nieuw leven en hoop**. Het is doordat Petrus in tranen uitbarst, de moed van de imperfectie heeft, dat hij terug dicht bij JEZUS kan komen te staan en in verbondenheid kan leven. Wat betekent dit voor ons?

Als we onze zwakheid en imperfectie leren herkennen, maar ook het intens verdriet (waarvoor we geen verantwoordelijkheid dragen) niet ontvluchten, zullen we in staat zijn mild te zijn, en toleranter om te gaan met imperfectie, falen, pijn en verdriet: niet alleen voor onszelf maar ook voor onze evenmens. Hierdoor creëren we ruimte waar Gods Liefde en handelen een plaats kan vinden. Dan wordt ons handelen barmhartig, onze passie om het goede na te streven wordt *(self)compassie ((zelf)mededogen)*. Even terzijde, zelfcompassie is trouwens een nieuwe wetenschapstak in onze prestatie maatschappij om burnout tegen te gaan en wordt aanzien als de overtreffende trap van mindfulness. Deze "Petrusblik" waarbij we onze eigen fouten durven herkennen en milder worden t.o.v. onszelf maakt ons volgens deze wetenschap niet alleen gelukkiger maar ook efficiënter. Dit voorjaar verschijnt trouwens het Handbook of Compassion Science bij de wetenschappelijke uitgeverij Oxford University Press. Lees ook het boek "De weg van zelfcompassie" van David Dewulf.

Deel 2: Ignatius' antwoord op passie

Tijdens zijn leven bleef ook Ignatius niet van lijden gespaard, zowel lichamelijk als geestelijk. Op lichamelijk gebied had hij het zwaar te verduren vanwege de vele pijnlijke operaties aan zijn been en talloze maagklachten als gevolg van zijn extreme vasten in vroegere jaren. Maar ook de vernederingen rond de eindeloze verhoren over zijn Geestelijke Oefeningen en over de geestelijke begeleiding die hij aan mensen gaf, moeten hem diep geraakt hebben. Voor zover hij kon, probeerde hij iets te doen aan de omstandigheden maar dat lukte hem niet altijd. Hoe dan ook, deze beproevingen waren voor hem steeds nieuwe speldenprikjes om zichzelf te onderzoeken en Gods spoor. *“In en doorheen alles God vinden”*, de titel van een boekje van s.j. Marc Rotsaert, was op Ignatius' lijf geschreven. Doorheen zijn ervaringen (versterkt door zelfreflectie) dat God met hem (maar ook met ons) bezig was en hem droeg, zowel in lukken als mislukken, vreugde als lijden, ziekte als gezondheid, had Ignatius leren onderscheiden. Hierdoor groeide zijn Godsvertrouwen en durfde hij ook zijn toekomst in Gods hand leggen, *welke weg die ook opgaat*. Dit was de bron van Ignatius' overgave. Doorheen alle speldenprikjes heen, gecombineerd met contemplatieve reflectie, leerde Ignatius Gods werken zien, erop te vertrouwen en ruimte te maken in zichzelf (en later ook in de Jezuietengemeenschap) zodat God ook in en door Hem kon werken.

Zo had Ignatius zich met zijn metgezellen in dienst gesteld van Christus en daarvoor de goedkeuring van de paus gekregen. De paus stierf echter en de nieuwe paus bleek bijna vijandig te staan tegenover de nieuwe Sociëteit. Maar Ignatius vluchtte niet maar was in staat zich over te geven aan die situatie. Wat de paus ook zou beslissen, hij zou het zien als Gods wil. Zelfs als de paus de Sociëteit zou opheffen, zou hij daar de hand van God in zien en zich daaraan overgeven.

Ignatius vlucht duidelijk niet maar blijft Leven zien, ook in diepe beproeving. Straffer zelfs, hij neemt elke beproeving aan om nog meer te groeien naar God toe *“tot grotere eer van God”*. Er is altijd meer mogelijk, grotere diepte, intenser liefde, vollediger overgave aan God.

Hoe moeten we die overgave begrijpen? Als volwassen mensen maken we situaties mee die ons zeer onzeker maken en die we als bedreigend ervaren zoals ziekte, dood, relatiebreuk, scheiding,... we proberen de situatie zelf op te lossen door alles op een rijtje te zetten en meer greep te krijgen. Maar er komt een moment waarop we met rationele argumenten en tobben niet meer verder komen. **Stribbelen we tegen (vlucht) of blijven we hopen nieuw leven te zien?** Er moet een nieuwe stap worden gezet. We moeten de sprong van overgave wagen door ons toe te vertrouwen aan het Onuitsprekelijke. We houden op nog meer te vertrouwen op eigen kennis, inzicht en ervaring en stellen ons open (ontvankelijk) voor wat eenvoudig op ons afkomt. Voor sommigen een soepele overgang, voor anderen een moeilijker stap. We mogen deze overgave niet zien als een teken van heldhaftigheid maar als een genade die we mogen ontvangen. Vanuit de innerlijke rust die de overgave bewerkstelligt kunnen we het leven weer open tegemoet treden (openstaan voor het onverwachte).

Deel 3: ons antwoord op passie

Hoe gaan wij om met Goede Vrijdag? Blijven we steken bij het zinloze van het lijden op zich, nemen we de vlucht of blijven we Leven zien? Durven we ons overgeven en geloven in Pasen? Wagen we de sprong in het onverwachte en geven we het uit handen gelovende dat God ons niet verlaat, ook in de ergste beproeving? Ik verduidelijk met enkele verhalen:

Ik begin met een verhaal uit eigen ervaringswereld, zoals opgetekend in mijn dagboek, de dag voor de begrafenis van Adriaan in de paastijd 27 jaar geleden.

29 april-2 mei 1990. *Onze schuldgevoelens, de verslagenheid en ontkenning van Adriaans dood in de eerste dagen maakten geleidelijk aan plaats voor een eerste aanvaarding van zijn dood tijdens de voorbereiding van zijn begrafenisviering. Dit ervaarde ik vooral toen Adriaan gekist werd en we hem nog even mochten zien in de kapel van het mortuarium. Daar lag hij juist onder het doek waarop de verrezen Christus was afgebeeld. En eensklaps wist ik het : Adriaan lééft, hij is verrezen net als Christus en leeft gelukkig bij de verrezen Heer. Waarom dan ongelukkig zijn? Twee jaar lang hadden we voor hem gezorgd, hem gekoesterd uit liefde. Hij was oprecht gelukkig. Maar zijn geluk gaat verder, ook over de dood heen. In de paastijd en vanuit ons verrijzenisgeloof geloofden we dat Christus Adriaan meenam in zijn verrijzenis. Hij leeft verder gelukkig, ook al zagen we hem niet. (..) We misten zijn lichamelijke aanwezigheid, hetgeen hij ons gaf aan liefde maar tegelijk voelde ik me bevrijd, onthecht, zelfs gelukkig omdat ik ervan overtuigd was dat Adriaan gelukkig is. Is dat niet het echte geluk ? Gelukkig zijn, niet omwille van de liefde die je ontvangt maar vanuit het diepe besef dat de andere, jouw kind, gelukkig is. (...) We leggen Adriaans leven in Gods handen en geloven dat Hij het goede met hem voorheeft want God is Liefde. Als wij Adriaan reeds zoveel beminden, zoveel liefde konden geven, hoeveel meer dan niet de Vader? Ik vroeg me af wie me begreep op de vooravond van Adriaans begrafenis. Iedereen verwachtte dat ik als moeder diep ongelukkig was en treurde. En toch voelde ik me zo onthecht, zo bevrijd. Ik beleefde hier een echt genademoment : ik was niet meer mezelf maar God werkte in mij en boog mijn verdriet om in blijheid.*

Door overgave kreeg ik innerlijke rust en alhoewel deze toestand niet langer dan de dag van de begrafenis duurde was het mijn belangrijkste krachtgevende stimulus om mijn rouwproces in te gaan op zoek naar een nieuwe kijk op leven, dood, verrijzenis, Godsbeeld. De persoonlijk begeleide geestelijke oefeningen, georganiseerd in Drongen en andere plaatsen, kenmerkend omwille van hun reflexieve spiritualiteit, waren mijn belangrijkste pijlers om tot nieuwe inzichten te komen die naderhand geloofs zekerheden werden. Meer nog, na 27 jaar kan ik zeggen dat deze beproeving, hoe erg ook, mij meer innerlijke rijkdom geschonken heeft en me op nieuwe zinvollere levenswegen (boek Adriaan, geloofsengagement, o.a. via lezingen als deze) gezet heeft.

Een 2de verhaal dateert van enkele jaren geleden in onze straat in Heverlee. Vier mensen, een moeder en dochter en 2 tweeling-vriendinnetjes werden doodgereden door 2 Roemenen onder invloed van drugs in een dulle autorit. Deze Roemenen waren ongewild in de greep geraakt van maffiose milieus waarvan zij het slachtoffer werden. De moeder van de tweeling (niet-gelovig) slaagt erin de doodrijders van haar kinderen te vergeven door begrip op te brengen voor hun kansarme situatie. Deze vrouw put kracht uit het bezoeken van deze doodrijders in de gevangenis en hoopt dat zij een 2de eerlijker kans zullen krijgen na hun vrijlating maar in haar omgeving stoot zij enkel op onbegrip.

Een 3de verhaal las ik onlangs in De Standaard van 11 december 2016. Mohamed El Bachiri, Marokkaanse Belg, moslim en Molenbekenaar (door zijn afkomst door een deel van de bevolking als

een potentiële terrorist aanzien) verliest zijn vrouw Loubna bij de terroristische aanslagen in Brussel op 22 maart 2016. Zijn verdriet is onmetelijk. Maar door de liefde blijft hij overeind. Zo getuigt hij in een TED talk in Hilversum: *“Die liefde heeft mij aangespoord om op een avond in een kerk in Molenbeek, waar christenen, moslims en anderen in een geest van broederlijkheid een maaltijd hadden gedeeld, op te roepen tot de jihad. (...) Maar niet om het even welke jihad. Dit is de jihad zonder haat (...). Het is de echtste, de edelste, de mooiste strijd voor een moslim die zich tegen de terreur verzet. Het is de jihad die mij aanspoort om naar de ander toe te gaan, de broeder die van mij verschilt, om hem toe te lachen, hem te begrijpen, en empathie te tonen. Het is de jihad van de liefde, die de omhelzing zoekt om de vlammen van de wrok te doven en die zijn waarheid niet oplegt, want zoals de Koran zegt: la ikraha fi dine, ‘er is geen dwang in het geloof.’ “*

Een 4de verhaal is dat van Etty Hillesum. Hoe kon zij midden een cultuur van dood, van Jodendeportaties en haat om haar heen in WOII, leven, licht en liefde blijven uitstralen? Haar woorden, opgetekend in haar dagboek, zijn beklijvend. Zo schrijft ze: *“Ik zou mijn handen willen vouwen en zeggen: kinderen, ik ben zo gelukkig en zo dankbaar en ik vind het leven zo mooi en zo zinrijk. Jawel, mooi en zinrijk, terwijl ik hier sta aan het bed van mijn dode vriend, die veel te jong gestorven is. En terwijl ik ieder ogenblik gedeporteerd kan worden naar een onbekend gebied. Mijn God, ik ben je zo dankbaar voor alles.”* Zo is ze vertrokken naar Auschwitz: vrolijk pratend, lachend, een aardig woord voor ieder die op haar weg kwam, vol tintelende humor, misschien wel een tikje weemoedige humor. Dan bij wagon 12 een vrolijk ‘daaag’ van Etty en ... weg zijn ze. In haar bagage zat een bijbel. *“Mijn God, ik ben je zo dankbaar dat je me zo een leven hebt willen geven”*, schreef ze op de laatste bladzijde van haar dagboek.

Dergelijke verhalen stemmen tot hoop. Het gaat hier niet om menselijke heldhaftigheid maar om menselijke antwoorden die voortkomen uit een diepe ervaring met ‘Het Leven’. Ze willen niet meegaan in de dood maar met het Leven. En dit tilt hen en ons op. Zelfs mensen die niet of anders geloven blijft God ten diepste beminnen en dragen als ze zich maar openstellen voor die innerlijke krachtbron, die Goddelijke Liefde. We moeten uiteraard ook geen übermensch zijn als Etty om een Paaservaring mee te maken. Het gebeurt ook op kleine schaal, dagdagelijks. Verrijzenis kan ik NU reeds concreet beleven in elke levengevende ontmoeting, waarin God een mens weer levend maakt, en reikt veel verder dan geloven dat er leven is na de dood... als we ons maar openstellen voor Gods Liefde, **de overgave wagen**. We leven nu reeds in het Rijk Gods: in zijn netwerk van Liefde.

Dit brengt me tot slot tot **het beeld van de wijnstok dat dit wereldwijde netwerk van liefde en verbondenheid symboliseert tussen God en mens, tussen mensen onderling,... ook over de dood heen**. Ik omschreef het als volgt in mijn dagboek op 15 juli 2005.

Dit netwerk van liefde is de zichtbare realiteit van de verrezen Jezus die nu reeds onder mensen leeft: we leven nu reeds in het Rijk Gods. Dit netwerk heeft eeuwigheidswaarde, wordt een netwerk van steeds fijner beminnen, een uitzuiveren van ranken. Dit netwerk gaat niet verloren maar blijft voortleven ook na de dood waar we mogen overgaan in dat bredere netwerk van Liefde van God voor alle mensen, waar onze liefde voor God volkomen mag zijn. Dit netwerk van liefde is voortdurend in beweging in eindeloze variaties van dag tot dag, steeds vernieuwend, dynamisch, nooit uitdovend maar blijvend gevoed vanuit de Heer, vanuit de Zoon als wijnstok die met ons, wijnranken, steeds verbonden blijft en ons voedt. Dit netwerk is mijn kracht, mijn voedingsbodem om te blijven functioneren, om mijn zending integraal uit te voeren, namelijk dienen in gratuite liefde, dienen in Jezus’ spoor, steeds meer en beter beminnen. Ik neem mijn favoriete

tekst over de wijnrank van Johannes 15 en tracht hiermee te bidden. Die evangelietekst balt mijn Godsbeeld in één beeld van de wijnstok en de wijnrank: zo krachtig, zo mooi!

Er is een pijn die door God wordt gezegend

Toen het zo zeer deed,
Mijn God,
was je toch in mijn pijn,
was je daar,
waar ik vreesde:
`nu breekt het,
Nu kan het niet langer,
Dit is het einde van de weg.”
Je hebt me de pijn niet genomen,
niet gemaakt tot een ander mens,
met een nieuw lot.
Je liet me,
wat hoorde bij mij,
bij mijn weg,
bij mijn tijd,
bij mijn hart.
Je was onder de pijn
als een hand,
in de pijn
als een stil vertrouwen,
op de pijn
als een smartelijke zegen.
Je kwam me zo diep nabij.
Geen woord zei je toen,
bij je zegen.
Sprakeloos was je jezelf.
Er is toch geen woord
voor ons leed.

(Emanuel D' Alzon)

Geraadpleegde bronnen

Martin Moors, Recollectie april 2003. *‘Mijn God, mijn God, waarom hebt Gij mij verlaten?’*

Arthur Anderegg et al., *Een richting te gaan: werkboek van Ignatiaanse spiritualiteit*. Apostolaat van het Gebed, 2003, NUR 708 ISBN 90-72451-03-1

Piet Raes, *Het jaar van de barmhartigheid: evangelisatie in het teken van Gods goedheid*. Kerkplein, september 2015, artikel 1, pp.2-5.

Sabine Van Huffel, *Adriaan ... tien jaar later: leven is liefhebben ... over de dood heen*. Carmelitana, Gent, 2004, 106 pp.

Sabine Van Huffel, *Bidden met hart en ziel: een lekengetuigenis*. Cardoner, Tijdschrift voor Ignatiaanse Spiritualiteit, 24ste jaargang, extra aflevering, November 2005, p. 2-43.